

רב ארי קילסון: מראי מקומות- כתובות דף ע"א

*In Honor of My Father, Mr. Shlomo Abrahams
For His Harbatzas HaTorah*

- (א) **היינו ת"ק- הק' בשטמ"ק**, הא בהדיא פליג ר"י על הת"ק, דת"ק אינו מחלק בין ישראל לכהנת, ור' יהודה מחלק, ומאי פריך. וע"ש דציידר לומר דקו' הגמ' הוא דלמה הדר קאמר ר' יהודה בישראל חדש א', אם כל המח' הוא רק לענין כהנת, הול"ל בקיצור ר' יהודה אומר בכהנת שנים יקיים, ול"ל למהדר ולמתני בישראל חדש א'. עוד פ"י דהכי פריך, למה שינה ר' יהודה בלישני, דת"ק אמר ל' יום, והוא שינה בלישני וקאמר חדש א', ולא קאמר בישראל ל' יום כדקאמר ת"ק, משמע דבישראל נמי בעי לאפלוגי עלה דת"ק, ובמאי פליגי, הרי זה כשי' ת"ק. וע"ז תי' אביי דמשום דבעי למימר בכהנת ב' חדשים, לכך נקט חדש, וכמש"כ תוס'.
- (ב) **ושמואל אמר אפי' בסתם נמי לא יוציא, שמא ימצא פתח לנדרו- הק' הרשב"א**, איך קאמר שמואל דמתני' נמי בסתם, הרי המשנה קאמר בפירוש עד ל' יום, דאם מיירי בסתם, הול"ל יעמיד פרנס ל' יום, מכאן ואילך יוציא. ותי' דמסתבר דלא פליג שמואל אלא במדיר סתם, אבל במפרש יותר מחודש, א"נ באומר לעולם, אז יוציא לאלתר. וביאר דמה דאמר שמואל ימתין עד שימתין פתח לנדרו, היינו דוקא באומר סתם, דכיון דלא פירש יותר מחודש, סברה דהשתא מיתבא דעת', אבל במפרש לעולם או יותר מחודש, אז סברה דלא ימצא פתח לנדרו, דעביד איניש לעמוד בדבורו, ולכן יוציא לאלתר. ולכן מה שנקט מתני' במפרש ל' יום, היינו לאפוקי טפי מל' יום, דאז הדין הוא דיוציא לאלתר. וע"ש דביאר עפ"ז דלא בפירוש דברי המשנה, דכ"ע מודו דמתני' מיירי במפרש ל' יום, ונח' אם כולל דין המשנה גם מפרש או לא. **וע' בריטב"א לעיל (סא:)** שהביא מש"כ רש"י שם, דאם הדירה ליותר משבת א' או מב' שבועיים, הדין הוא דיוציא לאלתר. אבל חולק הריטב"א ע"ז, ופ"י הגמ' באו"א, דמה דתנן שם דתמתין שבוע א' או שבועיים, ומה דתנן במתני' דעד ל' יום, היינו דיעמיד פרנס לל' יום, אבל אין ברור במתני' אם מיירי דהדירה עד ל' יום, או אם הדירה טפי, או אם הדירה סתם. ובזה נח' רב ושמואל, רב ס"ל דדוקא בשפירש נח' ב"ש וב"ה שם, וגם דוקא בפירש כאן אמרי' שיעמוד פרנס עד ל' יום, דכיון שפירש שום זמן, ואפ"י זמן מרובה, סכ"ס הוא גילה בדעתו שדעתו לחזור עליה, והיום או מה ימצא פתח לנדרו, הלכך תמתין. אבל אם הדירה סתם, ולא קבע שום זמן לנדרו, גלה בדעתו דמסנא סני לה, ולא ימצא פתח לנדרו, ולכן תצא לאלתר. ושמואל ס"ל דאפי' בסתם, שמא יסור כעסו וימצא פתח לנדרו, הלכך תמתין ל' יום ויעמיד פרנס.
- (ג) **תנן המדיר את אשתו שלא תטעום וכו' יוציא ויתן כתובה, בשלמא לרב וכו'- ק',** הא י"ל דשאני הא דהמדיר אשתו שלא תטעום וכו', דהתם לא שייך לאכול ע"י פרנס, ולכן י"ל דצריך להוציאה מיד, משא"כ הא דמזונות, ומה הק' הגמ'. **וע' במהר"ם שייף דכ' דכן הי' ק' לתוס' (ד"ה בשלמא),** וכ' דס"ד דתלה הנאת תשמיש על אכילת מין זה, ולכן שפיר הק' אהא דיוציא ויתן כתובה מיד, דהא יכולה לאכול מאותו המין וליאסר בתשמיש מיד, ועכ"פ יש להמתין שבוע א' או שבועיים כשאר דין איסור תשמיש, ושפיר הק' הגמ' (וכ' דעוד הי' ק' לתוס', מה שייך כלל שהוא מדירה לאוסרה במין פירות, הא אין ביכלתו לאוסרה כן).
- (ד) **הב"ע כגון שנדרה היא וקיים לה איהו- כ' הרשב"א** דמסתברא כשקיים לה בפירוש מיירי, כגון שאמר לה קיים ליכי, אבל שתק ולא הפר לה לא, משום דמצי למימר איידי דטרידנא אשתלא, והיינו דקרי ל' מדיר, דאי קיים להנדר ע"י שתיקה לא יהי' שייך לקרוא לו מדיר. ואף דבגמ' בעמוד ב' משמע דמיירי ששתק, יש לדחות זה ג"כ ולומר דלישנא דקרא נקט, והחריש לה, אבל באמת קיים הנדר בפירוש.
- (ה) **אלמא בעל מצי מיפר- פרש"י**, נדרי קישוט, מדקניס ל' כתובה על שקיימו. והעיר הפני יהושע, לכאו' עיקר הדיוק הוא ממה שצריך להוציאה בכלל, ולמה הדגיש רש"י הא דקניס ל' כתובה. ותי' משום שהי' שייך לדחות דאע"ג דלא מצי להפר, דלא הוי נדרי עינוי נפש או דברים שבינו לבניה, מ"מ כופין אותו להוציאה משום צערא דידה, לא מקרי מנוולת, וכדלקמן, וע"ז קאמר דע"כ אין שייך לדחות כן, דא"כ למה יהי' צריך ליתן לה כתובתה.
- (ו) **הנאת תשמישי עליך, כופה ומשמשתו- ע' בקובץ שעורים (רל"א)** שהביא מש"כ הר"ן בנדרים, דמה שאין הנדר חל, היינו משום דאלמורה רבנן לשעבודא. והק' בשלמא לענין מע"י ומזונות, שהם עניני ממון, שייך בהם הפקר ב"ד הפקר, שהקנו לאשה את נכסי הבעל, או הקנו המעש"י להבעל. אבל בשעבוד עונה, לכאו' לא שייך הפקר ב"ד לומר שגופו או גופה נעשה הפקר, וא"כ איך מהני האלים השעבוד. **עוד הק' הקו"ש על הר"ן**, דמהו תועלת של אלימות זו, הרי יכולה לומר הנאת תשמיש עלי, ובכה"ג יכולה לאסור עצמה בתשמיש, וא"כ מה הועילו בתקנתם. ופ"י דאפשר שלא היתה תקנה מיוחדת לענין תשמיש, אלא תקנה כוללת לכל הדבר שהבעל

- ואשה משועבדין זה לזה, שאין יכולים לאסור זה על זה. עוד העיר שם על לשון הגמ', מהו כופה ומשמשתו, הרי בני אנוסה הוא א' מהט' מדות דנדרים דף כ', ולמה כופה אותה.
- (ז) **ותתקשט ותיאסר- הק' האבני מלואים** (ע"ד, ג'), לפי השי' דס"ל דלאחר שהקים הבעל נדר אשתו שוב אין שייך התרת חכם, א"כ מה הק' הגמ', למה להו להמתין, הא אינו יכול להתיר נדרו. ותי' ע"פ מש"כ בשו"ת מהר"ם מינץ (י"ח), דשי' זה הוא רק לענין נדרי עינוי נפש, אבל לענין דברים שבינו לבינה, כ"ע מודו דאף לאחר הקמת הבעל יכול להתיר נדרה ע"י חכם. ועפ"ז תי' מה שהק' תוס' בעמוד א', דלפי מש"כ רש"י שם, דהיכא דנדרה היא וקיים הוא, דלמה להו להמתין, א"כ מה הק' הגמ' ותתקשט ותיאסר, אי לב"ש, וכו', הא היא נדרה, ולפי סברת רש"י גם כאן לימא כן, ומאי פריך. אבל לפי הנ"ל י"ל דמה דנקט' בעמוד א' דלמה להו להמתין, היינו משום דכיון שהיא נדרה, והוא קיים הנדר, א"כ שוב אין שייך התרה, דהא הוי נדר של עינוי נפש, וא"כ אין סברא להמתין. משא"כ כאן בעמוד ב', דנדר שבינו לבינה הוא, וא"כ שפיר יכול להתיר אפי' לאחר קיום, א"כ שפיר הק' הגמ'.
- (ח) **המדיר את אשתו שלא תלך לבית אביה- כ' התוס' רי"ד**, דהיינו שנדר שיאסרו כל פירות העולם עלי אם תלך לבית אביך, או הנאת תשמישך עלי אם תלך לבית אביך, או אם נדרה איהי וקיים לה הוא, וע"ע שם מש"כ בזה. וע"ע בשטמ"ק בשם הר"י מיגש דתי' דאע"פ דבאמת הנדר אינו חל, אבל סכ"ס הוא אינו מניח לה לילך לבית אביה, ואפי' אם אמרי' לי' דנדרו לאו כלום הוא, מ"מ לא שביק לה איהו, ולפיכך יוציא ויתן כתובה.
- (ט) **המדיר את אשתו שלא תלך לבית האבל וכו'- הק' השטמ"ק בשם הר"י מיגש**, מ"ט לא יהיב המשנה שיעור, כדקא יהיב במדיר את אשתו שלא תלך לבית אביה. ותי' דלא דמי הא להא, דלגבי בית אביה, אפי' אם אינה יכולה ללכת בחדש זה, אזלה לגבי' בתר הכי. אבל לגבי ביתה האבל או בית המשתה, כיון דאפשר דהוי האי חדש אבל או משתה לאינשי, ולא קא אזלא לגבי', א"כ גם הם לא ילכו אצלה, ולא מהני מה שהיא מותרת לאחר חודש.
- (י) **ככלה בבית חמיה ולא ככלה בבית אביה- פרש"י**, דהמעלה של כלה בבית חמיה הוא, שכבר ניסת, וגם ליבה בבעלה, ואינה בושה הימנו. אולם ע' **בבן יהודע** בפסחים (פז). שכ' לפרש באו"א, דגם הא דכלה בבית אביה קאי על זמן דלאחר נישואין, שכבר נבעלה, והולכת מבית חמיה לבית אביה, והליכה זו שייך בה ב' אופנים, או שבעלה אוהב אותה, ומתנהג עמה בשלום ואהבה וחיבה, והולכת לבית אביה לספר להם על טוב מצבה ומעמדה בבית בעלה כדי שישמחו, וזהו מה דאמרי' ככלה רדופה לילך להגיד שבחה בבית אביה. ואופן הב' הוא, שבעלה אינה אוהבה, ומראה לה פנים זועפות, וע"כ הולכת ובורחת לבית אביה. מיהו, אם אנו רואים שלא זזה מבית בעלה, שתמיד היא בבית חמיה, ואינה הולכת לבית אביה, זו הדבר יורה שהיא באהבה גדולה עם בעלה, ולכן אינו יכול לעזוב אותה אפי' שעה א', וגם היא אינה יכולה לזוז מאצלו שעה א', ולכן יושבת עמו תמיד. וכן ישראל יהי' לעתיד לבוא, ככלה שהיא תמיד בבית חמיה ואינה יכולה להפרד מבעלה רגע, וזהו מה שאמר ככלה בבית חמיה.
- (יא) **ככלה בבית חמיה ולא ככלה בבית אביה- כ' המהרש"א** דבעוה"ז הרי אנחנו בגדר ארוסין כלפי הקב"ה, ואילו לעוה"ב יהי' בגדר נישואין, ע"ש עוד בזה.